

การประเมินนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ¹
EVALUATION OF HEALTH PROMOTION POLICY
OF THAI HEALTH PROMOTION FOUNDATION

เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล² ไพรัช บวรสมพงษ์³ จวิช สุตสาคร⁴
Chet Ratchadapunnathikul Pairuch Borvorsompong Tawit Sudsakorn

¹รายงานฉบับสมบูรณ์เรื่องการประเมินผลนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

Evaluation of Health Promotion Policy of Thai Health Promotion Foundation
This research was funded by Thai Health Promotion Foundation

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170
Associate Professor, Faculty of Social Sciences and Humanities,
Mahidol University, Nakornprathom, 73170, Thailand

³รองศาสตราจารย์ ดร. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110
Associate Professor, Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ นครปฐม 73110
Assistant Professor, Faculty of Police Science Royal Police Cadet Academy, Nakornprathom, 73110, Thailand

²Corresponding author E-mail: chet.rat@mahidol.ac.th

Received: July 16, 2021

Revised: November 30, 2021

Accepted: December 24, 2021

บทคัดย่อ

การดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตามทิศทางเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2555-2564) ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการผ่านมากกว่าครึ่งแผนแล้ว จึงสมควรมีการประเมินผลนโยบายในช่วงระยะเวลา 6 ปีกว่าที่ผ่านมา เพื่อทบทวนทิศทางเป้าหมายยุทธศาสตร์ และกลไกการดำเนินงานของ สสส. เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผลการประเมินนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พบว่า

1. ทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555-2564) มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนและกิจการของกองทุนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544

2. กลไกการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านโครงสร้างองค์กรของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ในด้านนโยบาย ใช้กลไกคณะกรรมการกองทุน ควบคุมดูแลการดำเนินกิจการกองทุน และกำหนดงบประมาณในภาพรวม การกำกับดูแลฝ่ายบริหารรวมทั้งควบคุมผลการปฏิบัติงานของผู้จัดการซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544

นอกจากนี้ ด้านการบริหารจัดการกองทุนและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ใช้กลไกคณะกรรมการบริหารแผน แต่งตั้งโดยคณะกรรมการกองทุน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน พบว่า 1) มีการใช้กลไกคณะกรรมการกองทุนเพื่อกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามขนาดของวงเงินประมาณโดยผ่านระบบ และกลไกของคณะกรรมการกองทุนหรือคณะกรรมการบริหารแผนหรือสำนักงาน 2) ใช้กลไกคณะกรรมการประเมินผลซึ่งเป็นอิสระจากคณะกรรมการกองทุนเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในภาพรวมทั้งด้านนโยบาย ด้านผลกระทบต่อสังคม และด้านการบริหารจัดการ อันจะเป็นหลักประกัน ความรับผิดชอบของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพต่อสาธารณะ (Public Accountability) และรายงานผลพร้อมข้อเสนอแนะ ต่อคณะกรรมการกองทุนเป็นประจำทุกปี

คำสำคัญ : การประเมินนโยบาย, การสร้างเสริมสุขภาพ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

Abstract

The Thai Health Promotion Foundation needed to evaluate its 10-year (2012-2021) directions, goals, and strategies. Currently, it has been carried on more than halfway through and needs to be reviewed its action plan and activities during the past six years improving the efficiency of the project. The author was selected as an external assessor of this project. The evaluation results of the health promotion policy of the Thai Health Promotion Foundation are shown as follows: 1) The 10-Year directions, goals, and strategies (2012-2021) were appropriate for the current situation in Thailand and aligned with the fund's established policies and operations under the Health Promotion Fund Act, B.E. 2544, and 2) various aspects of the mechanism employed to implement the policy under the Office of the Health Promotion Fund's organizational structure were as follows: (1) Policy management of the fund committee controlled the operations, determined the overall budget, governed the administrative department, and managed the performances of the chief of the administrative department to ensure that the policy was executed in alignment with the objectives of the Health Promotion Fund Act, B.E. 2544, (2) Fund management and policy implementation were managed by the planning management committee, which was appointed by the fund committee, and (3) the policy outcome was evaluated depending on the operational budget size. The fund committee or the planning management committee held responsibilities of the monitoring and evaluating of the outcome and policy enforcing. The evaluation committee, which was independent of the fund committee, was also formed to assess the overall operational outcome that included social impact and administration ensuring public accountability of the Office of the Health Promotion Fund. The evaluation committee also reported the evaluation results and recommendations to the fund committee annually.

Keywords: policy evaluation, health promotion, Thai health promotion foundation

บทนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดตั้งตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ.2544 เริ่มดำเนินงาน

มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ภายใต้พระราชบัญญัติสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่ผ่านมายึดตามวัตถุประสงค์

การจัดตั้งองค์กรตามพระราชบัญญัติ ซึ่งกำหนดพันธกิจหลักขององค์กร คือ “จุดประกาย กระตุ้น สาน เสริมพลังบุคคลและองค์กรทุกภาคส่วนให้มีขีดความสามารถและสร้างสรรค์ระบบสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ” กล่าวคือ การทำงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มุ่งเน้นการเสริมและสานพลังองค์กรทุกภาคส่วนทั้งรัฐ เอกชน ประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับประชากร ทำให้ทุกคนบนแผ่นดินไทยมีขีดความสามารถ สังคม สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะตามวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยมีเป้าหมายในการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน (Thai Health Promotion Foundation, 2012)

สสส. มีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพผ่านการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านนโยบาย ด้านวิชาการ และด้านการขับเคลื่อนสังคม มุ่งมั่นขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาพร่วมกับภาคีเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Thai Health Promotion Foundation, 2012)

สสส. บรรลุเป้าหมายในการลดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ เป็นผลสำเร็จ อย่างเห็นได้ชัดในด้านการลดการสูบบุหรี่ การลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการลดอุบัติเหตุทางถนน ทั้งนี้เป็นผลจากการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ และการเผยแพร่ภาพการสร้างเสริมสุขภาพสู่สาธารณะ เป็นต้น (Thai Health Promotion Foundation, 2015)

สำหรับทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555 - 2564) ของ สสส. กำหนดวิสัยทัศน์ให้ “ทุกคนบนแผ่นดินไทย มีขีดความสามารถ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ” เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพ (Thai Health Promotion Foundation, 2012) นอกจากนี้ สสส. ในฐานะหน่วยงาน/องค์กรที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมด้าน

สุขภาพต้องทำหน้าที่เชิงนวัตกรรมทางสังคม เพราะถูกจัดตั้งและได้รับการสนับสนุนจากเงินภาษีสรรพสามิต (Earmarked Tax) ประมาณ 4 พันล้านบาทต่อปี และทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้น ประสาน เสริมพลัง และจุดประกาย (Ratchadapunnathikul, Borvornsompong, & Sudsakorn, 2018) ซึ่งขณะนี้ สสส. ได้ดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านมาแล้วมากกว่าครึ่งแผน จึงมีการประเมินผลของนโยบายในช่วงระยะเวลา 6 ปีกว่าที่ผ่านมา เพื่อทบทวนทิศทางเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และกลไกการดำเนินงานของ สสส. เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เขียนได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาเป็นผู้ประเมินภายนอก โดยใช้วิธีการประเมินผลแบบผสมผสาน ด้วยการวิเคราะห์เอกสารที่น่าเชื่อถือ (hard-evidence) ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่เอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการในชุดต่าง ๆ แผนหลัก แผนดำเนินการ ผลการดำเนินงานทุกแผน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ได้แก่ผู้บริหารของ สสส. คณะกรรมการบริหารแผน คณะกรรมการกำกับทิศ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอก สสส. ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้บริหารในกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

การประเมินผลนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินผลนโยบายของ สสส. ว่าทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555 - 2564) มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่จะส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนและกิจการของกองทุนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 2) เพื่อประเมินผลกลไกของการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และการบูรณาการการทำงานระหว่างแผนเพื่อตอบสนองต่อทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์

ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555 - 2564) และ 3) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการทำงานในระยะต่อไปของ สสส.

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลผลการประเมินนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสสส. ตามทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555 - 2564)

ผลการประเมินนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สสส. ได้ดำเนินงานตามนโยบายทิศทางเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555 - 2564) พบว่า การดำเนินงานของ สสส. มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ สสส. ได้มีการวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ที่ส่งผลต่อสุขภาพในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555-2564) ได้แก่ 1) แนวโน้มสถานการณ์สำคัญ เช่น พลวัตทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและระดับโลก พลวัตการพัฒนาเทคโนโลยีพลวัตด้านสังคมและการเมือง และพลวัตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 2) สุขภาวะของคนไทยและแนวโน้มด้านพฤติกรรม เช่น แนวโน้มภาระโรคที่เกิดจากโรคเรื้อรังและโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพเป็นหลักพฤติกรรมเสี่ยงสำคัญของการเกิดโรคอภัยถึงพฤติกรรมหลักที่นำไปสู่โรคและปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น

การดำเนินงานของ สสส. มีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนและกิจการของกองทุนภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 คือ กรอบการทำงานตามทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2555-2564) เป็นไปภายใต้ขอบเขตการดำเนินงานด้านการสร้างเสริมสุขภาพตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 ได้แก่ 1) การทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพและลด ละ เลิกพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการทำลายสุขภาพ

2) การดำเนินงานที่สร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคด้านสุขภาพ (health equity) 3) การขับเคลื่อนสุขภาพแนวใหม่ตามหลักการใน Ottawa Charter อันนำไปสู่การสร้างความร่วมมือเชิงนโยบาย การขับเคลื่อนสุขภาพในระดับพื้นที่ การปรับระบบบริการสุขภาพ 4) การดำเนินบทบาทการสร้างเสริมสุขภาพตามพันธกิจ คือ จุดประกาย กระตุ้น ประสานและเสริมพลัง ผ่านการสร้างและจัดการความรู้ 5) การสร้างผลลัพธ์ด้านสุขภาพในระดับบุคคล องค์กร และระบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะทั้งด้านนโยบาย มาตรการ หน่วยงาน ชุมชนและสังคม

กลไกการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติของ สสส. พบว่า สสส. มีกลไกการทำงาน 3 ระดับ ได้แก่ 1) กลไกการกำกับนโยบายและกำกับดูแลกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุน 2) กลไกการบริหารจัดการ โดยผู้อำนวยการสำนัก และเจ้าหน้าที่กำกับโดยคณะกรรมการบริหารแผน 3) กลไกการประเมินผล โดยคณะกรรมการประเมินผล

การบูรณาการการทำงานระหว่างแผนเพื่อตอบสนองต่อทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ.2555-2564) พบว่า สสส. ได้จัดให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างแผนเพื่อตอบสนองต่อทิศทาง เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ โดยปรากฏในรูปของการประชุมหารือ การจัดทำตัวชี้วัดบูรณาการระหว่างแผนงานร่วมกัน (ดำเนินงานในห่วงโซ่หลัก 3 ปี) คณะกรรมการกองทุนให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานร่วมกัน โดยผสมผสานและบริหารจัดการ ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน ทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางการเงิน ทุนทางสังคมขององค์กรและ ภาคีเครือข่ายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency) และเกิดประสิทธิผล (effectiveness) ให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหวัง (purpose) และเกิดการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบูรณาการระหว่างแผนงานร่วมกัน ยังคงเป็นอุปสรรคการทำงานที่

สำคัญที่ สสส. จึงต้องเร่งดำเนินการปรับปรุง เพราะการบูรณาการภายในองค์กรของ สสส. ยังเป็นการบูรณาการเพียงบางส่วน บางด้านในการทำงาน ซึ่งยังไม่มีในลักษณะของการบูรณาการร่วมกันทั้งด้านเป้าหมาย แนวทางการทำงานและการจัดการ ทรัพยากร ผลลัพธ์ การประเมินผลและการเรียนรู้ผลจากการทำงาน

การบูรณาการภายนอกองค์กรของ สสส. พบว่า สสส. ได้ดำเนินการตามหลักการ Collective Impact เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งหลักการดังกล่าว สสส. ต้องคำนึงถึงบทบาทของการไม่ปฏิบัติงานด้วยตนเองโดยตรงเป็นหลัก สสส. จึงจำเป็นต้องทบทวนหลักการดังกล่าวและออกแบบการทำงานที่ต้องคำนึงถึงบทบาทตามพันธกิจของตน คือ การดำเนินงานเป็นไปในลักษณะของน้ำมันหล่อลื่น ไม่ใช่ น้ำมันเชื้อเพลิง

ข้อเสนอแนะจากการประเมินผลนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อเสนอแนะต่อเป้าหมายและตัวชี้วัด

1. สสส. ควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนในระดับองค์กรของตนเอง หรือเป้าหมายในส่วนที่ สสส. เป็นผู้ดำเนินการได้เองโดยตรง ในฐานะผู้มีบทบาทสนับสนุนในการจุดประกาย กระตุ้น ประสาน และเสริมพลังบุคคลและองค์กรทุกภาคส่วน

2. สสส. ควรทบทวนตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานตามทิศทาง แผน เป้าหมาย 10 ปี โดยจัดทำพจนานุกรมตัวชี้วัดที่ระบุความหมายและเกณฑ์ชี้วัดให้ชัดเจนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และตัวชี้วัดที่เป็นผลกระทบต่อสังคม รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลที่ใช้ประเมินผลการดำเนินงานตามบทบาทของ สสส.

3. สสส. ควรทบทวนแนวคิดและความเข้าใจร่วมกันในหลักการ (principle and conceptual definition) และการให้ความหมายเชิงปฏิบัติการ (operational definition) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา วิถีสุขภาวะทาง

ปัญญา Collective Impact, Sustainable Change, Innovative Enablers เป็นต้น

4. ผลการประเมินมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำแผน 3 ปี ที่นอกจากต้องมุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายของทิศทาง แผน เป้าหมายระยะ 10 ปีแล้ว สสส. จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องตามบทบาท พันธกิจ และวัตถุประสงค์การทำงานที่ พ.ร.บ. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กำหนดไว้ เพื่อธำรงไว้ซึ่งบทบาทและอัตลักษณ์ขององค์กร

5. ผลการประเมินที่ผ่านมา ในระยะเวลา 10 ปีแรกของ สสส. เกี่ยวกับขอบเขตเนื้อหาการทำงานของ สสส. ว่ามีจำนวนชิ้นงานมากเกินไปหรือไม่ นำไปสู่ผลการประเมินที่กล่าวถึงความเหมาะสมของขอบเขตเนื้อหาการทำงานของ สสส. ที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมสำหรับทุกคน ซึ่งผู้ประเมินมีข้อสังเกตว่า ขอบเขตเนื้อหาการทำงานของ สสส. ควรมีการทบทวนจำนวนชิ้นงาน การจัดกลุ่มแผนงานหลัก โดยพิจารณาถึงจุดมุ่งเน้น (focus) ประเด็นและการจัดลำดับความสำคัญ (priority) แนวทาง/ โครงสร้างการบริหารจัดการเฉพาะสำหรับการขับเคลื่อนการทำงานตามทิศทางเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทิศทาง และยุทธศาสตร์การจัดการในการสร้างเสริมสุขภาพ (health promotion)

ข้อเสนอแนะต่อกลไกและการบริหารจัดการ

1. สสส. ควรพิจารณาความสามารถและโอกาสของคณะกรรมการกองทุนที่มีศักยภาพด้านนโยบายและการขับเคลื่อนภารกิจร่วมกับหน่วยงานภายนอกให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้าน Lobbyist/ Advocate

2. สสส. ควรมีกลไกการบริหารเฉพาะสำหรับการขับเคลื่อนทิศทาง แผน เป้าหมาย 10 ปี ที่มีการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างแผน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การทำงานรวมทั้งภายในองค์กรของ สสส. และภาคีเครือข่ายภายนอกของ สสส. ทั้งหมด

3. สสส. ควรให้ความสำคัญกับการประเมินผล ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร (วัฒนธรรม การประเมิน) โดยมุ่งเน้นการจัดการการเรียนรู้ (knowledge management) จากการประเมินผล ทั้งภายในองค์กรและการเรียนรู้ของภาคีเครือข่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและผลลัพธ์การทำงาน

4. แม้ สสส. จะให้ความสำคัญกับการบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับแผน/สำนัก ซึ่งปรากฏ ผลชัดเจนในรูปของตัวชี้วัดการบูรณาการร่วม และ เป็นไปตามข้อเสนอแนะจากการประเมินองค์กร ที่ผ่านมา ทั้งนี้ การพัฒนางานบูรณาการร่วมกัน ของทุกแผนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการใน ลำดับต้น (Top Priority) อย่างไรก็ดี ผู้ประเมิน มีข้อสังเกตว่า นอกจาก สสส. จะต้องมีการบูรณาการ ภายในองค์กรตั้งแต่การบูรณาการเป้าหมาย ร่วมกัน การบูรณาการกระบวนการทำงานร่วมกัน รวมถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า มีการบูรณาการการเรียนรู้ผ่านการประเมินผลและ การนำผลการประเมินมาใช้/เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อยกระดับการทำงานในเชิงนวัตกรรมแล้ว สสส. ต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ภายนอกตามหลักการ Collective Impact ด้วย

5. ผลการประเมิน สสส. ที่ผ่านมาใน ระยะเวลา 10 ปีแรก (ten-year review of Thai health promotion foundation November 2001 - November 2011) มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ประการหนึ่งเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้ประเมินมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า นอกจากการพัฒนา บุคลากรระดับบริหารที่ต้องมีการส่งเสริมทักษะความ เป็นผู้นำ กระบวนการสรรหาผู้บริหารที่ความเข้มข้น และชัดเจนแล้ว สสส. ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรที่แสดงความรับผิดชอบต่อการตอบ โจทย์/ความสำเร็จของแผนด้วย

ข้อเสนอแนะต่อการทำงานร่วมกับภาคี เครือข่าย

ด้วยคุณภาพของภาคีเครือข่ายและคุณภาพ ของข้อเสนอโครงการมีผลต่อคุณภาพการดำเนินงาน ของ สสส. (สสส. ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนให้ผู้อื่น

เป็นผู้ปฏิบัติ) ดังนั้น สสส. จะต้องเคร่งครัดใน การพิจารณาอนุมัติข้อเสนอโครงการที่ตอบ เป้าหมายของ สสส. มากกว่าตอบศักยภาพและ ความสนใจของผู้รับโครงการแล้ว สสส. จำเป็นต้อง พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สนับสนุน การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายผู้รับทุน ตลอดจน พิจารณาเพิ่มองค์ความรู้แก่ผู้เสียโอกาสในการเขียน โครงการ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนรู้ของ องค์กรและการประเมินผล

1. การนำเสนอผลการดำเนินงานใน แต่ละปีของ สสส. ควรมีข้อมูลเชิงประจักษ์ (evidence based) ที่เพียงพอ เพื่อแสดงให้เห็น ความเชื่อมโยงระหว่างผลลัพธ์การดำเนินงานกับ เป้าหมายขององค์กรว่ามีความเชื่อมโยงกันหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งควรสร้างวัฒนธรรมการประเมินให้ เกิดขึ้นในทุกระดับขององค์กร

2. การประเมิน สสส. (ในระดับองค์กร) ควรมีการจัดจ้าง/ให้ทุนสนับสนุนการประเมิน โดยหน่วยงานภายนอก (มิใช่ดำเนินการโดย สสส.)

3. ความยั่งยืนของ สสส. จะมีความสง่างาม (smart) มากขึ้น หากมีการนำผลการประเมิน ไปปรับใช้ในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายใน ระยะเวลาต่อไป เพื่อให้ผลการประเมินถูกนำไปใช้จริง อันก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและ ยั่งยืน (Ratchadapunnathikul, Borvornsompong, & Sudsakorn, 2018)

สรุป

ผลการประเมินนโยบายการสร้างเสริม สุขภาพของ สสส. ตามทิศทางเป้าหมายและ ยุทธศาสตร์ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2555-2564) พบว่า สสส. ยังเป็นหน่วยงานหลักในสังคมไทย ที่ยึดมั่นในเจตนารมณ์เพื่อการสร้างเสริม สุขภาพของคนในทุกช่วงวัย โดยการทำงานภายใต้ หลักการของ Ottawa Charter for Health Promotion คือ การสร้างนโยบายสาธารณะที่ดี การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การส่งเสริม

ความเข้มแข็งของชุมชน การเพิ่มสมรรถนะส่วนบุคคล และการปรับเปลี่ยนนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพที่เน้นไปทางการสร้างเสริมสุขภาพ การเกิดขึ้นของ สสส. จึงมีส่วนทำให้สุขภาพของคนไทยดีขึ้น ดังนั้น สสส. จึงต้องตระหนักถึงบทบาท พันธกิจ ตลอดจนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Buse, K., Mays, N., & Walt, G. (2006). *Making health policy*. Open University Press.
- Davies, M., & Maccowall, W. (Eds). (2006). *Health promotion theory*. Open University Press.
- Konia, J., & Kramer, M. (2011). *Collective Impact - Stanford Social Innovation Review*. Retrieved from <http://www.thaihealth.or.th>
- Ratchadapunnathikul, C., Borvornsompong, P., & Sudsakorn, T. (2018). Evaluation of health promotion policy of Thai health promotion foundation.
- Thai Health Promotion Foundation. (2012). *Master plan office of the health promotion foundation*.
- Thai Health Promotion Foundation. (2012). *Annual report 2012. Stepping into the 2nd Century Creating a Healthy Society for the Benefit of Everyone*.
- Thai Health Promotion Foundation. (2012). *10 years direction, goals and strategy (year 2012-2021)*.
- Thai Health Promotion Foundation. (2013). *Annual report 2013*. Health Knowledge Center.
- Thai Health Promotion Foundation. (2014). *Annual report 2014. Strong Local Communities Sustainable Social Wellbeing Development*.
- Thai Health Promotion Foundation. (2015). *Master plan office of the health promotion foundation*.
- Thai Health Promotion Foundation. (2015). *Annual report 2015. Thai Health Dynamics towards the Expansion of International Health Promotion Networks*.